

УДК 7.035:7.012:7.041.6"552"1"

Вікторія Галудзіна-Горобець

здобувач Київського національного
університету культури і мистецтв

«Історизм» у дизайні одягу другої половини ХХ – початку ХХІ ст.: теоретико-методологічний аспект

Анотація. Визначено проблематику та напрями наукового вивчення історизму в дизайні одягу другої половини ХХ – початку ХХІ ст., охарактеризовано його генезу, еволюцію, місце і значення в історії культури та дизайну одягу й конкретизовано дефініції вихідних понять. Обґрунтовано, що засадничими ознаками явища, які відрізняють його від інших типів стильових ретроспекцій, є набуття зверненням до множинних історичних джерел провідного значення у стилетворенні, плюральність історично-стильових інспірацій, утвердження рівнозначності усіх стилів і напрямів як зразків для наслідування. Аргументовано, що «постмодерністський еклектичний історизм» другої половини ХХ – початку ХХІ ст. є одним з історично визначених типів історизму в дизайні одягу, своєрідність якого зумовлена особливостями естетики постмодерної доби. У якості компонентів структури історизму в дизайні одягу виокремлено: історичні джерела творчості; методи їх творчого опрацювання; творче відображення історичних впливів на тих чи інших рівнях структурної організації костюма.

Ключові слова: історизм у дизайні одягу, історичні джерела творчості, історичні художні стилі, історичний костюм, цитування, стилізація, колаж, постмодернізм.

Постановка проблеми. Дизайн одягу другої половини ХХ – початку ХХІ ст. є динамічною складноорганізованою проектно-художньою системою, розвиток якої зумовлюється і соціокультурними чинниками, і іманентними структурно-функціональними особливостями дизайнерської творчості, зокрема зверненням до історичних джерел. У контексті загальної динаміки моди та дизайну одягу актуалізована і творчо переосмислена культурна спадщина, передусім арт-ві-

зуальність історичних художніх стилів і сучасного їм костюма, постає механізмом «інновації через традицію» (О. Гофман), продукує нові змісти в «центральной зоні культури» (С. Айзенштадт, Е. Шилз) й слугує віднайденню нових дизайнерських парадигм.

У окремі періоди, зокрема у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст., наскрізна в історії костюма, моди і дизайну одягу тенденція ретроспекції художніх стилів набуває домінуючого значення на рівні стилетворення, формотворення, конструктивних і декоративних вирішень і трансформується у цілісне явище – історизм.

Аналіз останніх досліджень. Ураховуючи, що в останні десятиліття історизм утвердився як один з найпотужніших і естетично виразних напрямів у дизайні одягу, тим більш парадоксальним видається те, що в існуючих наукових працях він не дістав вичерпного висвітлення, розглядався в окремих аспектах або в контексті ширших питань. Так, філософсько-культурологічні підвалини вивчення явища було закладено в роботах Ж. Ліповецької та «ремінісцентній теорії» Дж. Лайвера та К. Макдауелла. Докладне обґрунтування одержала зумовленість історичних ремінісценцій в моді та дизайні одягу ціннісно-світоглядними та естетичними пріоритетами постмодернізму (Н. Дюсупова, Д. Єрмилова [7], К. Леонова [11], Ю. Наседкіна, Є. Полях та ін.). В окремих дисертаціях, монографіях, фахових публікаціях, навчально-методичних і науково-популярних виданнях ті чи інші прояви історизму проаналізовано у зв'язку з проблемами стилю, формотворення (Т. Бердник, М. Кир'янов, М. Кисіль, Т. Козлова [9], Т. Кротова, О. Москвін [14] та ін.) або ж у контексті історії дизайну і моди (І. Балдано, Ш. Зеллінг, Д. Єрмилова, О. Косарева, Н. Которн, Дж. Нанн, Н. Паломо-Ловінські, О. Шевнюк [19] та ін.). В останні десятиліття увагу вітчизняних дослідників привернула синергія історичних ретроспекцій та актуалізації традицій народного костюма (М. Костельна [10], З. Тканко, О. Коровицький [17], О. Тканко [18]).

Важливу частину історіографії складають публікації, в яких історизм осмислено як одне з ретроспективних спрямувань у дизайні одягу з окресленням теоретико-методологічних засад аналізу явища та уточненням вихідних понять (Л. Білякович [1], С. Бушуєва, А. Демшина [6]). Етапною на шляху наукового вивчення історизму стала дисертація О.М. Воронцової, присвяче-

на поглибленому вивченню італійського світського костюма XV – XVI ст. та його впливу на дизайн одягу XX – початку XXI ст. [4].

Водночас досі недослідженими аспектами проблеми залишаються еволюція дизайн-історизму в аспекті творчих інспірацій, методів і прийомів формотворення у другій половині XX – на початку XXI ст., зокрема у парадигмі постпостмодернізму. Невизначеним залишається «статус» явища, його тлумачення як напрямку, стилю (А. Демшина [6, с. 29, 34]) чи тренду (О. Тканко [18, с. 94]) без уточнення контекстів застосування понять. Позбавленими однак є думки науковців щодо кола історичних джерел творчості, до яких зараховують і власне історичний костюм (О. Москвін [14, с. 13, 18]), історичні художні стилі з усталеними назвами (О.М. Воронцова [4, с. 8]; Т. Козлова [9, с. 110–111]), і ширше коло історичних культурних джерел (О. Тканко [18, с. 150–157, 173–174]).

Отже, узагальнення проаналізованих досліджень засвідчує необхідність: 1) аналізу структури історизму (кола історичних джерел творчості; способів, методів, прийомів їхньої рецепції; відображення актуалізованого історичного матеріалу на тих чи інших рівнях костюма) та її еволюції; 2) осмислення історизму як наскрізної чи локальної тенденції в історії костюма; 3) конкретизації його «статусу» як стилю, тенденції чи тренду; 4) розкриття зумовленості історизму в дизайні одягу загальними законами динаміки культури, моди, дизайнерської творчості та опису його функцій щодо них як метасистем.

Мета дослідження – визначити проблематику та напрями наукового вивчення історизму як цілісного, стадіально своєрідного явища в дизайні одягу другої половини XX – початку XXI ст., охарактеризувати його змістові та структурно-функціональні особливості, генезу, еволюцію, місце і значення в історії культури та дизайну одягу й конкретизувати дефініції вихідних понять.

Основні результати. Опираючись на напрацювання зарубіжних і вітчизняних науковців і утверджене в мистецтвознавстві розуміння історизму як напрямку, орієнтованого на відтворення історичних стилів, використання їх окремих прийомів і форм [3, с. 125], пропонуємо визначення історизму в дизайні одягу як переосмислення за посередництвом творчих методів проектування (цитування, стилізації, інтерпретації, імітації,

асоціації тощо) художніх стилів минулого з визнаними істориками мистецтва назвами та сформованого в їхніх межах історичного костюма або ж ширшого кола історичних джерел з наступним відображенням результатів художньо-проектного процесу на різних рівнях структурної організації результатів дизайнерської творчості.

Історизм у дизайні одягу є модифікацією наскрізної в історії костюма і моди тенденції звернення до історичних джерел, іншими виявами якої є ретроспективні стильові домінанти та історичні стильові ретроспекції.

Так, ретроспективні стильові домінанти в костюмі і моді властиві епохам, типологічна своєрідність яких визначена актуалізацією ціннісно-світоглядних, естетичних ідеалів і художніх форм однієї з культур минулого та їхньою інтеграцією у сучасний контекст. Прикладом слугує переосмислення античної культурної спадщини за доби Ренесансу та пов'язані із цим ритмічне членування, гармонійна симетрія, відповідність костюма природним формам людського тіла [4, с. 109, 127]. Схожа ситуація простежується у межах неокласицизму та ампіру, який відродив ідею домінування суспільного над приватним, актуалізував «візуальні коди імперської могуті та державотворчої сили давньоримської культури» й зумовив інтеграцію у сучасний, передусім жіночий, костюм античних декору, силуетів і форм [19, с. 237–239].

До історичних стильових ретроспекцій в історії костюма зараховуємо звернення до стилів минулих епох, позбавлені монолітного світоглядного та естетичного підґрунтя, як за доби Ренесансу, та всеосяжності «великого стилю», як у класицизмі чи бароко. Прикладом є костюм неорококо (1850–1860), формування якого відбулось під впливом властивого правління Наполеона III прагнення буржуазії до уподібнення сучасності «часу великих королів і великих почуттів» [19, с. 259].

На відміну від означених типів актуалізації історичних традицій, історизм у костюмі та моді передбачає набуття зверненням до множинних історичних джерел парадигмального значення у стилетворенні та співіснування розмаїтих, творчо переосмислених історичних стильових форм.

Хронологічно перший прояв історизму припадає на 1820-ті – 1890-ті рр., коли на зміну стильовій єдності попередніх періодів

прийшли яскраве естетичне «переживання» минулого різних країн і народів, плюральність стильових інспірацій, переконання у рівнозначності усіх стилів і напрямів як зразків для наслідування, утвердження свободи творчої індивідуальності та її права на вільну інтерпретацію множинних історичних джерел [2, с. 4, 7–10]. За твердженням науковців, у багатьох випадках костюм значно більш чуйно та диференційовано, ніж архітектура та декоративно-ужиткове мистецтво, шляхом імітації, стилізації та інтерпретації, сприймав різноманітні історичні стильові впливи – Стародавнього Сходу, античності, готики, Ренесансу, бароко і рококо, які виявилися в його загальному образному вирішенні та деталях задовго до появи ознак історизму в архітектурі й декоративно-ужитковому мистецтві [2, с. 13, 19]. Особливістю історизму XIX ст. стало введення як окремої компоненти історичних стильових ретроспекцій неорококо, пов'язаних із світоглядними і естетичними запитами однієї із соціальних груп тогочасного суспільства.

Хронологічно первинним прикладом історизму у сформованій системі дизайну одягу став історизм доби модернізму, заснований на «зчепленні історичних асоціацій» [19, с. 283], плюральності, спорадичності, дискретності стильових ретроспекцій, що відобразили ірраціоналізм, хаотичність, змістову поліфонію картини світу початку XX ст. Виявами ретроспективної орієнтованості дизайнерської свідомості слугували варіації на теми класичного античного вбрання, ремінісценції пластики і крою давньогрецького костюма (Madeleine Vionnet, Mariano Fortuny); елліністичні, ампірні, орієнтальні мотиви у силуеті, крої та декорі моделей (Paul Poiret).

Стадіально самобутнім виявом історизму є «постмодерністський еkleктичний історизм» 1980-х – 2010-х рр., позначений актуалізацією досвіду усієї світової культури, еkleктичним комбінуванням історичного матеріалу, іронічним цитуванням і пародійним переосмисленням традицій, свідомою маніпуляцією художніми кодами, множинністю інтерпретацій, синтезом минулого і сучасності, поєднанням різноманітних історичних ремінісценцій в одній колекції чи моделі; відмовою від осягнення глибинних змістів традиції та актуалізацією її знакового рівня, почасти абстрагованого від вихідних змістів.

Окремим і на сьогодні практично не дослідженим етапом

у розвитку історизму в дизайні одягу вважаємо історизм постпостмодернізму, заснований на пошуках «великого стилю», ностальгії і «трансентименталізму», що відобразив втому від постійних реконструкцій нонкласики, «прагнення повернення до очевидних цінностей, ліризму, більш чи менш шанобливого ... цитування “високих зразків”» [12, с. 85]. Особливістю сучасного дизайну одягу вважаємо співіснування інспірованих постпостмодерністськими світоглядними, аксіологічними, естетичними принципами дизайнерських рішень і постмодерністських образно-стильових форм.

Таким чином, маємо підстави стверджувати, що історизм є своєрідним феноменом дизайнерської творчості, заснованим на інтенсифікації наскрізної в історії костюма, моди, дизайну одягу тенденції актуалізації і творчого переосмислення історичних джерел з метою вирішення поточних художньо-проектних завдань, а історизм доби постмодерну та постпостмодерну – одними з його історичних стадіальних форм.

Спільними ознаками стадіальних конфігурацій історизму вважаємо зумовлені «системними потребами» культури, моди, дизайну одягу плюральність естетичних інспірацій, сприйняття культурної спадщини як живої традиції, визнання рівноправності різних стильових форм як зразків для наслідування, набуття зверненням до множинних історичних джерел провідного значення у стилетворенні, адаптивне застосування історичного досвіду, елементів конструкції чи декору історичного костюма.

Відмінне – діапазон актуалізації історичних художніх стилів; прийоми і методи їхньої інтеграції у сучасний костюм (цитування, стилізація, імітація, інтерпретація, асоціація, цитатність, деконструкція, трансгресія тощо); «естетичний реєстр» їх сприйняття (поетично-ностальгійний, іронічний, пародійний тощо), характер відображення історичних впливів у сучасному костюмі, співвідношення знака, значення і означуваного в актуалізованій традиції.

На нашу думку, у синхронічному аспекті в дизайні одягу історизм набуває ознак напряму зі стильовими ознаками, що засвідчують: 1) спільність образної системи, заснованої на переосмисленні стилів минулого, інтеграції їхніх елементів у нові культурні контексти та вираженні за їх посередництвом сучасних світоуявлень, цінностей, змістів; 2) відносна єдність

засобів художньої виразності; 3) зумовленість формальних ознак дизайнерських творів історично інспірованим художнім змістом і дизайнерськими методами опрацювання історичних джерел; 4) вираження в дизайн-історизмі певного історично зумовленого типу естетичної свідомості, художнього мислення або бачення. Водночас, з огляду на динамізм, плюральність і полістилізм сучасної художньої культури та дизайну одягу, варто мати на увазі значну диференціацію та індивідуалізацію загальних для історизму стильових ознак у творчості окремих дизайнерів і стрімкі трансформації явища на зламі XX – XXI ст.

Саме останнім, на нашу думку, викликано зміну в межах «постмодерністського еkleктичного історизму» низки трендів, пов'язаних зі зверненням до тих чи інших стилів минулого. Прикладом є мегатренд «Барокова еkleктика» 2014–2015 рр., на думку проф. Л. Білякович, заснований на «об'єднанні, трансформації та синтезі художніх елементів [бароко] з іншими стилями: Античність, Готика, Ренесанс, Класицизм» [13].

Окремого розгляду потребує зумовленість історизму іманентними закономірностями еволюції культури і дизайну одягу, у межах яких він синергізується з традицією як механізмом інтеграції, стабілізації, консолідації, збереження цілісності та самототожності складноорганізованих, саморегульованих, відкритих систем [8, с. 54–56]. У побудові концептуальної моделі дослідження враховуємо, що диференціацію, розвиток і підвищення рівня системної організації забезпечує здатність традиції до продукування новацій, «інновація через актуалізацію традицій», яка, на думку О. Гофмана, є одним з напрямів інноваційних процесів у моді поряд з «інновацією через запозичення» та «інновацією через винахід» [5, с. 46–47].

Динамізує систему сучасного дизайну одягу те, що завдяки новій контекстуалізації у сучасну дизайнерську творчість історичні традиції формують внутрішньо діалогічний, полісемантичний образ із трансформованим співвідношенням між знаком і означуваним при збереженні «пам'яті» про вихідні культурні змісти.

Як складник інтегративних, консолідаційних, заснованих на традиції компонентів культури, історизм є різновидом ретроспективізму (тенденції або спрямованості художнього мислення назад, у минуле [3, с. 449]) у дизайні одягу і моді, до якого належать також ретро і вінтаж.

Звертаючись до аналізу «внутрішньої структури» історизму в дизайні одягу, розглянемо характерні для нього: 1) джерела творчості; 2) способи, прийоми, методи їх опанування; 3) відображення історичних впливів у результатах дизайнерської діяльності на різних структурних рівнях костюма.

Так, джерелами історизму в його вузькому і точному розумінні є історичні художні стилі (античність, романський, готика, ренесанс, бароко, рококо, класицизм), які окреслюють етапи у розвитку художньої культури, мають чіткі часові й територіальні межі, позначені цілісністю художньої системи, єдністю образно-пластичного ладу в різних видах художньої творчості та сформовані у їх межах історичні костюми.

Ураховуючи, що історичні художні стилі, як і стиль загалом, є стійкою цілісністю або спільністю образної системи, засобів художньої виразності, образних прийомів, що характеризують твір мистецтва або сукупність творів; сукупністю «відносно усталених на певному проміжку часу ознак художньо-естетичного характеру, а також індивідуальних прийомів художньої творчості» [4, с. 47], у класифікації актуалізацій історичних художніх стилів у сучасному дизайні одягу зважаємо на можливість: переважної уваги до світоглядних засад стилю; інтегрального адаптивного відтворення стильових феноменів; абстрагованого від глибинних змістів традиції творчого переосмислення історичних художніх форм шляхом іронічного цитування, деконструкції тощо.

У розгляді питання апелюємо до утвердженої в науковій традиції думки про те, що «історичний костюм тісно пов'язаний з поняттям “історичний художній стиль”, бо в кожному періоді розвитку людство мало певний естетичний світогляд, що формував художній стиль певної епохи» [15, с. 5]. Прикладами подібної стильової єдності є костюм Стародавньої Греції, який гармонією пропорцій, конструктивністю, стриманою м'якою пластикою, дрібними вертикальними драперіями уподібнився архітектурі та скульптурі епохи; костюм Ренесансу, що відобразив властиві добі гуманістичні ідеали, стильові особливості архітектури та образотворчого мистецтва; костюм бароко, що увібрав властиву стилю експресію, фактурні й колірні контрасти та багатство декору; костюм ампіру, сучасний актуалізації в архітектурі та інтер'єрі античних стильових форм; костюм модерну,

що віддзеркалив вишукану примхливу стилістику «ар нуво». Водночас, пам'ятаємо, що в окремі історичні періоди «великі художні стилі» не одержали розвиток у костюмі та моді, як класицизм XVII ст., а історична стильова визначеність костюма не корелювала з розвитком архітектури та образотворчого мистецтва (друге рококо третьої чверті XIX ст.).

У широкому розумінні історизму в дизайні одягу його творчими джерелами, поряд з історичними художніми стилями й сучасним їм костюмом, постають різноманітні, позбавлені стильової визначеності історичні культурні феномени: артефакти архаїчних культур, традиційні народні стріи, епос, фольклор, легенди тощо. Висловимо міркування, що тут історизм на «периферії семантичного поля» зближується з етностилем – заснованим на «єдності образної системи, засобів художньої виразності, конструктивних та технологічних прийомів, творчим переосмисленням етнічної традиції в парадигмах сучасної дизайнерської творчості» [10, с. 31]. Також слід мати на увазі, що відзнакою історизму в дизайні одягу другої половини XX – початку XXI ст. є поєднання в одній моделі або одній колекції творчо переосмислених елементів історичного та національного костюмів, елементів історичних художніх стилів, знаків і символів архаїчних культур.

Другим важливим складником «внутрішньої структури» історизму в дизайні одягу є способи, прийоми, методи творчого адаптивного переосмислення історичного першоджерела. Так, відповідно до прийнятої у теорії дизайну класифікації, основними творчими методами в проектуванні костюма є реконструкція, реплікація, цитування, стилізація, імітація, інтерпретація, асоціація [17, с. 50], які в межах «постмодерністського еkleктичного історизму» доповнюються специфічними методами та прийомами або ж набувають нових ознак.

Зокрема, за визначенням З. Тканко та О. Коровицького, методи реконструкції та реплікації, що набули поширення переважно у створенні театрального та сценічного костюмів, полягають у відновленні «втраченого костюма за збереженими матеріалами», створенні його «дослівної копії» або ж реконструкції з оригінальних матеріалів і в натуральну величину [17, с. 50].

Чільне місце у проектуванні одягу різних рангових груп посіла стилізація, заснована на творчому переосмисленні першодже-

рела на основі поєднання, узагальнення або увиразнення його характерних рис; трансформації форми, елементів чи колірної гами [9, с. 82, 84–85] з коригуванням функціонально-експлуатаційних характеристик і технологій виготовлення. Творче опрацювання історичного прототипу передбачають методи імітації – «наслідування костюма за допомогою зовсім інших художніх засобів, прийомів і матеріалів» [17, с. 50], інтерпретації – вільного перетворення і тлумачення історичного зразка та асоціації, яка «вимагає переосмислення всього нагромадженого матеріалу щодо костюму та створення сучасного, більш емоційного, яскравого і образного з дуже тонким відчуттям першооснови» [17, с. 50]. Популярним у сучасному дизайні одягу є метод аналогій, пов'язаний з віднайденням сучасних аналогів структурно-функціональних особливостей історичного костюма.

Прикладом трансформації традиційних методів проектування на ґрунті естетики постмодернізму є набуття стилізацією іронічних, пародійних ознак, визначених сприйняттям традицій і художніх стилів минулого. Виявами останнього слугують контраст між первинним значенням історичних елементів і новими контекстами, перебільшення або зменшення форми, абсурдне поєднання несумісних деталей, змішування стилів, невідповідність між стилем і змістом, стилем і функцією. Характерних рис у межах постмодернізму набирає імітація, заснована на новій, незвичній контекстуалізації відомих історичних дизайн-зразків [7, с. 50].

Специфічно постмодерністським методом проектування є метод цитат, заснований на поєднанні в новій дизайнерській текстуальності фрагментів історичних костюмів чи стилів минулого, які втратили зв'язок з первинними культурними контекстами та історичним прообразом [7, с. 47].

Популярним на зламі ХХ – ХХІ ст. методом дизайнерської творчості є цитування, яке, на відміну від методу цитат, передбачає «впізнаваність цитати, збереження очевидного зв'язку з першоджерелом» [7, с. 47] (John Galliano, Christian Lacroix та ін.).

Вільному, ігровому, іронічному переосмисленню історичних художніх стилів і костюма сприяють:

– деконструкція, заснована на критичному, іронічному ставленні до традиції, її новій інтерпретації, руйнуванні традиційних уявлень про функції, форму і способи декорування,

«рекомпозиції і створенні оновленої структури, що базується на знанні та умисному порушенні звичного порядку», ігноруванні звичних технологій у процесі створення нового образу [6, с. 72];

– трансгресія – неправильне застосування «мови дизайну», руйнація усіх звичних зв'язків, стирання меж між асортиментними групами одягу, функціональна трансформація речей;

– інверсія – порушення конструкції та «перестановка» елементів виробу.

Поширеним прийомом поєднання у постмодерністському еkleктичному дизайн-образі цитат художніх стилів та історичних костюмів є колаж, притаманний, зокрема, творчості John Galliano та Jean-Paul Gaultier. Стилiстичним прийомом дизайну одягу зламу XX – XXI ст. є гіпербола – перебільшення форми або тих чи інших елементів з метою художньої виразності та ігрового пародіювання традиції [7, с. 47–48]. Важливого значення у сучасній дизайнерській творчості набуває гротеск, пов'язаний з комічним загостренням форм, «перевертанням змістів», контрастним, примхливим, почасти алогічним поєднанням історично достовірного і фантазійного.

Відзнакою застосування проаналізованих методів і прийомів у межах постмодерністського еkleктичного історизму є комунікативна інтенційність дизайнерської творчості, розрахунків на знання адресатом історичних зразків, лише на тлі яких розкривається авторський задум і естетична цінність ігрових, пародійних трансформацій першоджерел.

Третім важливим складником «внутрішньої структури» історизму є рівні організації костюма, на яких, унаслідок використання проаналізованих методів проектної творчості, об'єктивується вплив історичних зразків. Відповідно до прийнятої у теорії дизайну одягу класифікації до останніх належать:

– форма – «сукупність зовнішніх ознак виробу, яка є результатом процесу дизайнерського проектування щодо вироблення гармонійного поєднання його зовнішнього вигляду, технологічності, колористичного і технологічно-пластичного вирішення» [16, с. 431];

– силует – площинне сприйняття форми, «елемент композиції, який характеризує пропорції, об'ємну форму та зовнішні обриси виробу» [16, с. 359];

– конструкція, утворена деталями, вузлами, з'єднаннями,

виготовленими «з певних матеріалів, що становлять єдине ціле, яке визначає об'ємно-просторову форму виробу» [16, с. 369];

- пластику як узгодженість компонентів форми виробу, конструктивних і силуетних ліній, що створюють пластичний образ форми;

- фактура, поєднання матеріалів у їхньому взаємозв'язку з конструкцією, «видиму будову поверхні виробу» [16, с. 428];

- декор – художня система, сукупність елементів, що художньо увиразнює костюм, впливає на сприйняття його форми і деталей, організовує його поверхню, проте не має утилітарного значення;

- колорит, який в історично інспірованому дизайн-образі виконує функцію ідентифікації з першоджерелом і, почасти, набуває символічного значення.

Результатом творчого опрацювання історичних джерел за посередництвом проаналізованих методів дизайнерської творчості та відображення історичних ремінісценцій на різних рівнях структурної організації костюма є історично інспірований художній образ костюма, наділений естетичними ознаками та комунікативними функціями.

Висновки. Отже, під історизмом у дизайні одягу варто розуміти зумовлену комплексом соціокультурних і естетично-художніх чинників, об'єктивовану в певних хронологічних межах інтенсифікацію наскрізної в історії моди і костюма тенденції актуалізації та творчого переосмислення історичних художніх стилів та сформованих у їхніх межах історичних костюмів (вузьке розуміння) або ж позбавленого стильової визначеності ширшого кола історичних джерел (широке розуміння). Неодмінними ознаками історизму в дизайні одягу, що відрізняють його від інших типів стильових ретроспекцій, вважаємо набуття зверненням до множинних історичних джерел провідного значення у стилетворенні, плюральність історично-стильових інспірацій, утвердження рівнозначності всіх стилів і напрямів як зразків для наслідування.

У свою чергу, «постмодерністський еклектичний історизм» другої половини ХХ – початку ХХІ ст. розглядаємо як один з історично визначених типів історизму в дизайні одягу, своєрідність якого зумовлено особливостями естетики постмодерної доби.

У якості компонентів «внутрішньої структури» історизму

в дизайні одягу виокремлюємо: історичні джерела творчості; методи їх творчого опрацювання; творче відображення історичних впливів на тих чи інших рівнях структурної організації костюма.

Переконані, що обґрунтовані вище теоретичні концепти дозволяють розкрити сутність історизму в дизайні одягу в субстратно-структурному та функціональному аспектах, синхронії і діахронії, у власних характеристиках і взаємозв'язках з контекстом; сприяють виявленню інспірацій, конструктивно-технологічних і естетичних особливостей зразків дизайнерської творчості, уможливають з'ясування специфіки історизму в дизайні одягу другої половини XX – початку XXI ст.

Перспективи подальших наукових досліджень полягають у поглибленому вивченні проявів історизму у творчості зарубіжних і українських дизайнерів другої половини XX – початку XXI ст. Перспективним напрямом наукових студій вважаємо порівняльний аналіз світового і вітчизняного дизайнерського досвіду актуалізації історичних джерел.

1. Білякович Л. Темпоральність у структурі модних трендів: сутність, динаміка, прогнозування. Вісник Львівської національної академії мистецтв, 2018. Львів : Львівська національна академія мистецтв, 2018. Вип. 36. С. 229–244.
2. Ванькович С. М. Костюм периода историзма (проблема восприятия стилевых прототипов) : дисс. ... канд. искусствоведения : 17.00.04 / Российская Академия Художеств ; Институт живописи, скульптуры и архитектуры им. И. Е. Репина. Санкт-Петербург, 2001. 187 с.
3. Власов В. Г. Стили в искусстве : в 3-х тт. Т. 1. Санкт-Петербург : Лита, 1998. 1215 с.
4. Воронцова О. М. Італійський світський костюм XV – XVI ст. та його вплив на дизайн сучасного одягу : дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.07 / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ, 2014. 219 с.
5. Гофман А. Б. Мода и люди. Новая теория моды и модного поведения. Москва : КДУ, 2010. 228 с.
6. Демшина А. Ю. Мода в контексте визуальной культуры : вторая половина XX – начало XXI вв. Санкт-Петербург : Астерион, 2009. 106 с.
7. Ермилова Д. Ю. Актуальные методы проектирования в дизайне костюма в контексте культуры постмодерна. Сервис plus : научный журнал / гл. ред. Т. Н. Ананьева. Москва, 2016. № 4. Т. 10. С. 45–56.

8. Каган М. С. Методологическая программа системно-синергетического исследования. Эстетика как философская наука. Санкт-Петербург : Петрополис, 1997. С. 50–65.
9. Козлова Т. Стиль в костюме XX века. Москва : Московский государственный технический университет им. А. И. Косыгина, 2003. 160 с.
10. Костельна М. В. Творчість дизайнерів українських будинків моделей середини XX – початку XXI ст. : етнічний напрям : дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.07 – дизайн / Київський національний університет культури і мистецтв. Київ, 2016. 212 с.
11. Леонова К. І. Вплив естетики постмодернізму на художньо-стильові та пластично-образні особливості дизайну одягу початку XXI століття. Вісник ХДАДМ : зб. наук. пр. / гол. ред. В. Я. Даниленко. Харків : Харківська державна академія дизайну і мистецтв, 2016. № 1. С. 38–44.
12. Митрохин О. А. Состоится ли постпостмодернизм? Личность. Культура. Общество : межд. журнал соц. и гуманитар. исследований. Москва : РАН, 2013. Том 15. Вып. 2 (№ 78). С. 84–90.
13. Міжнародний фестиваль моди «Kyiv fashion 2014». URL : <http://knukim.edu.ua/mizhnarodniy-festival-modi-kyiv-fashion-2014/> (дата звернення : 18.10.2018).
14. Москвин А. Ю. Проектирование мужской одежды на основе ретроспективного системного анализа конструктивных решений : дисс. ... канд. технических наук : 17.00.06 / Санкт-Петербургский государственный университет технологии и дизайна. Санкт-Петербург, 2015. 239 с.
15. Плаксина Э. В. История костюма : стили и направления : учеб. пособие для студентов учред. сред. проф. образования. Москва : ACADEMIA, 2004. 231 с.
16. Савчук Н. Г. Квалітологія швейного виробництва : термінологічний довідник. Київ : Київський національний університет технологій та дизайну, 2014. 452 с.
17. Тканко З., Коровицький О. Моделювання костюма в Україні XX століття : навч. посібник. Львів : Брати Сиротинські і К, 2000. 96 с.
18. Тканко О. Д. Мистецтво костюму в Україні кінця XX – початку XXI століття : тенденції, школи, національна специфіка : дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.06 / Львівська національна академія мистецтв. Львів, 2009. 207 с.
19. Шевнюк О. Л. Історія костюма : навч. посібник. Київ : Знання, 2008. 375 с.

References

1. Biliakovych, L. (2018). Temporality in the structure of fashionable trends : essence, dynamics, forecasting. *Visnyk Lvivskoi natsionalnoi akademii mystetstv*. 36. S. 229–244. [In Ukrainian].
2. Vankovych, S. M. (2001). The costume of historical method period (problem of style prototype perception). Candidate's thesis. Sankt-Peterburh : IPISA named after I. E. Repina. [In Russian].
3. Vlasov, V. G. (1998). *Styles in art*. Vol. 1. Sankt-Peterburh : Lita. [In Russian].
4. Vorontsova, O. M. (2014). Italian secular costume of XV–XVI centuries and its influence on modern clothes design. Candidate's thesis. Kyiv : KNUCA. [In Russian].
5. Hoffmann, A. B. (2010). Fashion and people. New theory of the fashion and fashion behavior. Moscow : KDU. [In Russian].
6. Demshyna, A. U. (2009). Fashion in the context of visual culture : the second half of XX – the beginning of XXI centuries. Sankt-Peterburh : Asterion. [In Russian].
7. Ermilova, D. U. (2016). Topical design methods in costume design in the context of postmodern culture. Ananieva T. N. (Eds.). *Servis plus : nauchnyi zhurnal*, 4, Vol. 10, 45–56. [In Russian].
8. Kagan, M. S. (1997). Methodological programme of system and synergetic research. *Estetika kak filosofskaya nauka*, 50–65. [In Russian].
9. Kozlova, T. (2003). Style of the costume of XX century. Moscow : MHTU im. A. Y. Kosygina. [In Russian].
10. Kostelna, M. V. (2016). Creative work of designers of Ukrainian houses of models of the middle of XX – beginning of XXI century : ethnic orientation. Candidate's thesis. Kyiv : KNUCA. [In Ukrainian].
11. Leonova, K. I. (2016). Influence of aesthetics of postmodernism on artistic and stylish and plastic and figurative features of clothes design of the beginning of XXI century. V. Ya. Danylenko (Eds.), *Visnyk KhDADM*. (1), (pp. 38–43). Kharkiv : KSADFA. [In Ukrainian].
12. Mitrohin, O. A. (2013). Will the post-post-postmodernism take place? Reznik Yu. M. (Eds.) *Lichnost. Kultura. Obshchestvo : mezhd. zhurnal sots. i humanit. Yssledovaniy*, 2 (78), 84–90. [In Russian].
13. International festival of fashion «Kyiv fashion 2014». Retrieved from <http://knukim.edu.ua/mizhnarodniy-festival-modi-kyiv-fashion-2014/> [In Ukrainian].
14. Moskvina, A. Yu. (2015). Men's clothes design on the basis of retrospective system analysis of constructive solutions. Candidate's thesis. Sankt-Peterburh : SPSUITD. [In Russian].

15. Plaksina, E. B. (2004). History of costume: styles and directions. Moscow : ACADEMIA. [In Russian].
16. Savchuk, N. G. (2014). Qualitology of sewing industry : terminological manual. Kyiv : KNUTD. [In Ukrainian].
17. Tkanko, Z., Korovytskyi, O. (2000). Costume modeling in Ukraine in XX century. Lviv : Braty Syrotynski i K. [In Ukrainian].
18. Tkanko, O. D. (2009). The art of costume in Ukraine in the end of XX – beginning of XXI century : trends, schools, national specifics. Candidate's thesis. Lviv, LNAA. [In Ukrainian].
19. Shevnuik, O. L. (2008). History of costume. Kyiv : Znannia. [In Ukrainian].

ANNOTATION

Victoria Galudzina-Gorobets. «Historysm» in the clothing design of the second half of the 20th - the beginning of the 21st century. Theoretical and methodological aspect. Background. Clothing design of the second half of the 20th century - beginning of the 21st century is a dynamic, difficult organized and artistic system, the development of which is conditioned by as social and cultural factors as immanent structural and functional features of designer creativity, in particular the appeal to historical sources. The cultural heritage is updated and creatively rethought in the context of the overall dynamics of fashion and clothing design. First of all, it is the art visuality of historical artistic styles and their contemporary costume, which appears as a mechanism of "innovation through tradition" (O. Hoffman), produces new changes in "the central zone of culture" (S. Eisenstadt, E. Schils) and works in the direction of the finding of new designers paradigm.

In the separate periods, in particular in the second half of the 20th - the beginning of the 21st century, the trend of retrospection of artistic styles in the history of costume, fashion and clothing design becomes dominant at the level of creating of the styles and form, constructive and decorative solutions and transforms into an integral phenomenon – historysm.

Objectives. The purpose of the research is to determine the problems and directions of the scientific study of historysm as a integral, staged peculiar phenomenon in the clothing design of the second half of the 20th and the beginning of the 21st century, to characterize its content, structural and functional peculiarities, genesis, evolution, place and significance in the history of culture and clothing design and specify the definitions of initial concepts.

Methods. The methodological basis of the article forms of the principles of historysm and systemic, which determines the application of general scientific and special approaches and methods. So, the principles of a systematic and

synergistic approach are used in the theoretical substantiation of determinants, structure and dynamics of historysm. The method of comparativeness and historical analysis involved in the definition of the stadium features of historysm in the investigated period.

Results. It has been proved that historysm in the clothing design is a modification cross-cutting trends that appeal to historical sources of the costume history and fashion, other expressions of which are retrospective stylistic dominant and historical and stylistic retrospectives. It has been established that in contrast to the types of updating of historical traditions, historysm in costume and fashion involves gaining an appeal to multiple historical sources of paradigmatic significance in the creating of the styles and coexistence of diverse, creative redefined historical stylistic forms.

It is substantiated that chronologically the first manifestation of historysm dates on the 1820s - 1890s when instead of the stylistic unity of previous periods, bright and esthetic "experience" of the past of different countries and peoples, a plurality of style inspirations, a belief in the equivalence of all styles and trends as a patterns for imitation, the assertion of freedom of creative personality and its right to free interpretation of multiple historical sources appeared.

It has been demonstrated that "the postmodern eclectic historysm" of the 1980s and the 2010s is marked by the actualization of the experience of the entire world culture, the eclectic combination of historical material, ironic quotation and parody comprehension of traditions, deliberate manipulation of artistic codes, the plurality of interpretations, the synthesis of past and present, a combination of various historical reminiscences in one collection or model; a refusal to comprehend the deep meaning of the tradition and actualization of its sign level, partly abstract from the original content.

It is proved that the sources of historicism in its narrow and precise sense are historical artistic styles (Antiquity, Romance, Gothic, Renaissance, Baroque, Rococo, Classicism), which outline the stages in the development of artistic culture, have clear time and territorial boundaries, marked by the integrity of the artistic system, the unity of the figurative plastic system in various forms of artistic creation, and historical costumes formed within them.

It is argued that in the broad sense of historysm in the clothing design, his creative sources, along with historical artistic and styles and their contemporary costume, present a variety of historical cultural phenomena deprived of stylistic certainty: artifacts of archaic cultures, traditional folk styles, epics, folklore, legends etc.

Conclusions. The results of the research show that under historysm in the

clothing design we should understand the result of a complex of social and cultural and aesthetic and artistic factors, objectified in certain chronological limits, the intensification of the trend of updating and creative rethinking of historical artistic styles and historic costumes formed within them within a certain chronological range (narrow sense) or deprived of stylistic certainty of a wider range of historical sources (broad sense). Indispensable signs of historicism in the design of clothing, which distinguish it from other types of style retrospections, we consider the acquisition of an appeal to multiple historical sources of leading importance in the creating of styles, the plurality of historical and stylish inspiration, the affirmation of the equivalence of all styles and trends as models for imitation.

In turn, we consider "postmodern eclectic historysm" of the second half of the 20th century and the beginning of the 21st century as one of the historically defined types of historysm in the clothing design, the originality of which is due to the peculiarities of the aesthetics of the postmodern age.

As components of the "internal structure" of historysm in the clothing design, we distinguish: historical sources of creativity; methods of their creative work; creative reflection of the historical influences on certain levels of structural organization of a suit.

We are convinced that the substantiated above theoretical concepts allow to reveal the essence of historysm in the design of clothing in the substructural and structural aspects, synchrony and diachrony, in their own characteristics and relationships with the context; contribute to the identification of inspiration, constructive and technological and aesthetic features of designs of design creativity, make it possible to clarify the specificity of historysm in the clothing design of the second half of the 20th – the beginning of the 21st century.

Key words: historysm in the clothing design, historical sources of creativity, historical artistic styles, historical costume, quotation, stylization, collage, postmodernism.

АННОТАЦИЯ

Галудзіна-Горобець Вікторія. «Историзм» в дизайне одежды второй половины XX – начала XXI в.: теоретико-методологический аспект. Определена проблематика и направления научного изучения историзма в дизайне одежды второй половины XX – начала XXI вв., охарактеризованы его генезис, эволюция, место и значение в истории культуры и дизайна одежды и конкретизированы дефиниции исходных понятий. Обосновано, что неотъемлемыми признаками явления, отличающими его от иных типов стилистических ретроспекций, являются обретение

обращением к множественным историческим источникам ведущего значения в стилиеобразовании, плюрализм исторически-стилистических инспираций, утверждение идеи о равнозначности всех стилей и направлений как образцов для подражания. Аргументировано, что «постмодернистский эклектический историзм» второй половины XX – начала XXI вв. является одним из исторически определенных типов историзма в дизайне одежды, своеобразии которого определено особенностями эстетики постмодернизма. В качестве компонентов структуры историзма в дизайне одежды выделены: исторические источники творчества; методы их творческого освоения; творческое отражение исторических влияний на тех или иных уровнях структурной организации костюма.

Ключевые слова: историзм в дизайне одежды, исторические источники творчества, исторические художественные стили, исторический костюм, цитирование, стилизация, коллаж, постмодернизм.